

Л.І. ДІДКОВСЬКА, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник

Аналіз світових тенденцій поширення державно-приватного партнерства у зрошуваному землеробстві*

Мета статті - дослідити світовий досвід розробки та реалізації проектів державно-приватного партнерства у зрошуваному землеробстві та визначити можливості його використання у вітчизняній практиці.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано діалектичні методи пізнання процесів і явищ, монографічний метод (аналіз розвитку зрошуваного землеробства в Україні та світі), емпіричний метод (комплексна оцінка сучасного стану зрошуваного землеробства), порівняльного аналізу (визначено особливості, переваги та проблеми державно-приватного партнерства у зрошуваному землеробстві), абстрактно-логічний метод (теоретичні узагальнення та формулювання висновків).

Результати дослідження. У процесі вивчення принципів та особливостей державно-приватного партнерства у зрошуваному землеробстві світу розкрито його економічні та екологічні аспекти. Зарубіжний досвід показує, що використання принципів державно-приватного партнерства в гідромеліоративному комплексі сприяє збільшенню інвестицій для будівництва та модернізації зрошувальної інфраструктури, а також оптимізації використання земельних та водних ресурсів.

Елементи наукової новизни. Розкрито світові тенденції поширення державно-приватного партнерства у зрошуваному землеробстві. Висвітлено перспективність створення асоціацій водокористувачів. Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо відродження гідромеліоративної галузі на основі впровадження принципів державно-приватного партнерства.

Практична значущість. Встановлено основні етапи та особливості підготовки й реалізації проектів державно-приватного партнерства. Перспективним вбачається використання світового досвіду щодо впровадження державно-приватного партнерства у зрошуваному землеробстві в Україні. Табл.: 1. Бібліогр.: 15.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; концесія; зрошуване землеробство; зрошення; гідротехнічна меліорація; продовольча безпека.

Дідковська Людмила Іванівна - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу форм і методів господарювання в агропродовольчому комплексі, Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26)
E-mail: luda_d2005@ukr.net

Постановка проблеми. В умовах кліматичних змін зрошуване землеробство являє один з основних факторів формування високопродуктивного сільськогосподарського виробництва. Проте наразі зрошувальний ресурс України використовується лише на чверть. Розгляд і вивчення зарубіжного досвіду розробки та реалізації проектів державно-приватного партнерства (ДПП) при експлуатації й управлінні іригаційними системами дозволить обґрунтувати основні напрями підвищення ефективності використання вітчизняного зрошуваного землеробства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошук шляхів відродження зрошуваного землеробства став пріоритетним у напрацюваннях ряду відомих вчених, серед яких: О.М. Нечипоренко (удосконалення економічних і управлінських аспектів у зрошуваному землеробстві) [9], М.І. Ромащенко, М.В. Яцюк (розвиток зрошення) [7], М.А. Хвесик (публічно-приватне партнерство в управлінні водними ресурсами) [11], Л.М. Грановська (розвиток ДПП, створення асоціацій водокористувачів) [1, 2]. Також зарубіжні автори (Cledan Mandri-Perrott, Jyoti Bisbey, 2016) [12] досліджували ефективність ДПП у зрошуваному землеробстві різних країн світу. Однак в Україні наразі не поширена практика поєднання інтересів держави та бізнесу задля розвитку зрошуваного землеробства. Важливість досліджень зазначеної проблематики особливо

* Дослідження виконано за підтримки НАН України у рамках відомчої теми «Корпоратизація аграрного сектора економіки України» (номер державної реєстрації 0116U006665).

© Л.І. Дідковська, 2019

зростає в умовах дефіциту фінансових ресурсів в аграрному секторі.

Мета статті - дослідити світовий досвід розробки та реалізації проектів державно-приватного партнерства у зрошуваному землеробстві та визначити можливості його використання у вітчизняній практиці.

Методологія дослідження. Використано діалектичні методи пізнання процесів і явищ, монографічний метод (аналіз розвитку зрошуваного землеробства в Україні та світі), емпіричний метод (комплексна оцінка сучасного стану зрошуваного землеробства), порівняльного аналізу (визначено особливості та проблеми ДПП у зрошуваному землеробстві), абстрактно-логічний метод (теоретичні узагальнення та формулювання висновків).

Виклад основних результатів дослідження. В умовах сучасних економічних перетворень перед аграрним сектором постають все нові виклики та завдання. Наразі через обмеженість фінансових можливостей навіть розвинені країни не в змозі самостійно забезпечити реалізацію суспільно значущих проектів. Дефіцит бюджетних коштів та необхідність розвитку галузі спонукають державу брати курс на масштабне залучення ресурсів приватного сектору. Саме тому об'єднання капіталу, досвіду та ресурсів приватного й державного партнерів через механізм ДПП стає суттєвим кроком на шляху стабілізації параметрів аграрного сектору.

Загалом у світі широко використовується залучення інвестицій через ДПП. Зокрема, основними сферами застосування ДПП у зарубіжних країнах виступають інфраструктурні об'єкти, водопостачання, освіта, медицина та енергетика. Серед основних характеристик ДПП слід вказати: довготривалість відносин; часткове фінансування суб'єктами проекту; організація процесу на різноманітних стадіях проекту (проекткування, завершення, впровадження, фінансування); розподіл ризиків між партнерами (кожен ризик має бути переданий тій стороні, яка може успішно його мінімізувати) [3].

У контексті світових тенденцій слід виокремити основні етапи підготовки та реалізації проекту ДПП: визначення об'єкта, мети та способів реалізації проекту; підготовка техніко-економічного обґрунтування проекту (один з найвідповідальніших етапів); аналіз ефективності здійснення ДПП; дослі-

дження зацікавленості потенційних інвесторів; проведення конкурсу щодо визначення приватного партнера та підписання договору («комерційне закриття»); залучення фінансування для реалізації проекту («фінансове закриття»)¹; моніторинг та контроль; проведення фінальної оцінки (проводиться незалежним органом з метою визначення ефективності проекту та усунення проблем у майбутньому) [3].

В Україні темпи впровадження ДПП доволі скромні: реалізується близько 66 проектів, майже половина з яких спрямовані на збір, очищення та розподіл води [11]. Слід зазначити, що наразі в Україні не реалізується жодного проекту ДПП у зрошуваному землеробстві. Одним з головних обмежуючих факторів щодо інвестування в зрошення виступає довготривала окупність таких інвестицій (6-8 років) поряд із відсутністю прав власності на землю. Зокрема, відомі випадки фінансових маніпуляцій, коли сільгосптоваровиробники інвестували у меліоративні заходи, а через певний час для них намагалися підвищити орендну плату. Отже, дослідження зарубіжного досвіду щодо формування партнерських відносин вбачається корисним для України.

Проекти ДПП у зрошуваному землеробстві реалізуються як у розвинених країнах (Австралія, Франція), так і у країнах, що розвиваються (Бразилія, Єгипет, Індія, Марокко, Перу). Світові тенденції показують, що концесійні угоди - найбільш широко використовувана форма ДПП (табл.).

Інфраструктурна концесія передбачає формування відносин, коли приватний партнер отримує компенсацію інвестицій переважно за рахунок плати споживачів послуг (водокористування), які надаватимуться завдяки новоствореному (модернізованому) інфраструктурному обладнанню. Основний ризик за такої форми ДПП - це ризик платоспроможного попиту. Вказана модель ДПП найпоширеніша, проте вважається більш ризикованою для приватного партнера, особливо в країнах, що розвиваються, та з перехідною економікою [4]. Інша форма ДПП - ОММ, за якої приватний партнер підтримує іригаційну структуру відповідно до експлуатаційних вимог договору [8]. Фінансування будівництва меліоративної мережі відбува-

¹ Якщо приватний партнер не володіє достатнім фінансовим ресурсом можливе залучення кредитора або заміни приватного партнера.

ється за державний кошт. Водночас асоціації фермерів і водокористувачів несуть відповідальність за підтримання у належному стані внутрішньогосподарської мережі. При цьому вони отримують певні преференції: щорічно на реалізацію принципів інтегрова-

ного управління водними ресурсами в бюджет штату Каліфорнія (США) закладаються значні кошти, доступ до яких надається лише членам асоціацій або кооперативів водокористувачів, що об'єдналися за територіальним принципом [1].

Проекти ДПП у зрошуваному землеробстві світу

Проект	Країна	Спеціалізація	Поточний статус проекту	Тип ДПП
КОНЦЕСІЯ				
Chianci	Замбія	Змішана	Реалізація	Концесія
ITFC	Гана	Манго	Реалізація	Концесія
Olmos	Перу	Змішана	Реалізація	Концесія
Pontal	Бразилія	Змішана	Планування	Концесія
Accra Plains	Гана	Змішана	Планування	Концесія
CACG/ASA	Франція	Змішана	Завершено	Концесія
ORMVAs	Марокко	Змішана	Завершено	Концесія
Dina Farm	Єгипет	Змішана	Завершено	Концесія
SCP	Франція	Змішана	Завершено	Концесія
CACG/NESTE	Франція	Змішана	Завершено	Концесія
Murray	Австралія	Змішана	Реалізація	Концесія
Toshka	Єгипет	Змішана	Завершено	Концесія
Guerdane	Марокко	Цитрусові	Реалізація	Концесія
ОММ (ЕКСПЛУАТАЦІЯ, УПРАВЛІННЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ)				
Megech-Seraba	Ефіопія	Змішана	Реалізація	ОММ
SAED	Сенегал	Змішана	Завершено	ОММ
Alaotra	Мадагаскар	Рис	Реалізація	ОММ
Nakhlet	Мавританія	Рис	Немає даних	ОММ
Maniçoba	Бразилія	Тропічні фрукти	Завершено	ОММ
Toula	Нігерія	Рис	Немає даних	ОММ
Requin Kavaje	Албанія	Змішана	Завершено	ОММ
Sonora	Мексика	Змішана	Немає даних	ОММ
Tieshan	Китай	Високорентабельні культури	Завершено	ОММ
Adasiyeh	Йорданія	Цитрусові	Завершено	ОММ
ІНШІ ТИПИ КОНТРАКТІВ				
Muhurui	Бангладеш	Змішана	Планування	Управління та лізинг
Eastern Uttar Pradesh	Індія	Змішана	Завершено	Управління
Gap	Турція	Бавовна	Завершено	Управління
West Nile Delta	Єгипет	Змішана	Планування	Проектування Будівництво Експлуатація (DBO)

Джерело: Складено на основі даних [12].

Успішною стала реалізація проектів ДПП у зрошуваному землеробстві Франції. Концесії на будівництво й експлуатацію об'єктів водопостачання та очищення стічних вод функціонують у Франції впродовж п'ятдесяти років, що зумовило розвиток великих і диверсифікованих приватних компаній - операторів об'єктів водопостачання та водовідведення [3]. Тут реалізувалися декі-

лька проектів ДПП² з відновлення зрошувального землеробства³. Так, проект CACG/ASA впроваджувався на основі концесійної угоди. Метою проекту було розширити зрошувані площі на 200 тис. га з подальшим вирощуванням кукурудзи, овочів та фруктів.

² Нормативно-правове регулювання ДПП у Франції здійснюється на основі Ордонансу від 17.06.2004 р. № 2004-559.

³ Нині площа зрошуваних земель Франції становить 2,8 млн га.

Compagnie d'Aménagement des Coteaux de Gascogne (CACG) - це провідна приватна компанія, 50% акцій якої належить місцевій владі. Починаючи з 1960 р. CACG здійснює будівництво та експлуатацію систем зрошення в південно-західній частині Франції згідно з умовами довгострокового контракту. В рамках згаданого проекту витрачено близько 600 млн доларів США. Більше того, водогосподарська інфраструктура, побудована CACG, використовувалася в різних галузях: понад 80% - у сільському господарстві, близько 10% - у комунальному господарстві та менше 10% - у промисловості. CACG укладала контракти на технічне обслуговування мереж із асоціаціями водокористувачів (WUAs).

При реалізації цього проекту основне завдання полягало в тому, щоб сформувавши прийнятну ціну на зрошувальну воду для фермерів і створити належний рівень технічного обслуговування мереж. Так, CACG виконувала роботи від проектування до експлуатації та технічного обслуговування гідротехнічної інфраструктури (спеціалісти CACG проводили профілактичне обслуговування інфраструктури до початку поливного сезону, а також цілодобовий ремонт у період зрошення). Середня вартість технічного обслуговування становила 36 доларів США на 1 га. Зазначена модель співпраці CACG/ASA виявилася успішною для посушливих регіонів Франції.

Société du Canal de Provence (SCP) - ще один концесійний проект Франції. Він передбачав відновлення зрошувальних мереж на площі 80 тис. га з подальшим вирощуванням овочевих культур та фруктів. Протягом останніх десятиліть у Франції реалізація великих зрошувальних проектів відбувалася за участі SAR - Sociétés d'Aménagement Régional (компанії регіонального розвитку). SCP є компанією, однією з SAR, з якою місцевий уряд уклав довгостроковий концесійний контракт на управління багатофункціональною гідравлічною інфраструктурою у південно-східній частині Франції. Вартість проекту становила 2 млрд доларів США. Водопостачання рівномірно розподілено між промисловим, комунальним та сільськогосподарським (на іригацію) секторами.

У Франції також реалізовано проект CACG/NESTE, який передбачав полив 60 тис. га кукурудзи, овочевих та фруктів. У рамках цього проекту компанія IDSP разом із стандартними функціями (експлуатація, обслуговування та управління) виконувала такі: підго-

товка щорічних дозволів на водокористування; моніторинг та облік лічильників; переговори з водокористувачами у разі дефіциту води. Водночас функцію контролю за діяльністю IDSP покладено на уряд. Слід зазначити, що партнерський підхід забезпечив позитивні результати стосовно управління іригаційним каналом Neste, а місцеві органи влади намагаються впровадити таку ж організацію для інших басейнів річок. Передумовами для успішного поширення такого контракту виступає наявність постачальника послуг, який братиме на себе відповідальність за розвиток іригаційних послуг, будівництво й управління мережею та розподіл водних ресурсів [12].

На увагу заслуговує досвід Австралії, оскільки тут доволі активно та успішно реалізуються проекти ДПП. Через те, що деякі райони Австралії потерпають від засух, місцевий уряд при надзвичайних обставинах вдається до компенсаційних виплат фермерам, які мають право на допомогу. У спекотному 2018 р. місцевий уряд передбачив додаткові виплати фермерам у розмірі 140 млн доларів США [6].

Розвиток партнерських відносин було започатковано у штаті Вікторія. У 2008 р. Радою Урядів Австралії (Council of Australian Governments) затверджено загальне керівництво із впровадження ДПП, якого мають дотримуватись державні органи під час аналізу компаній-учасників, створенні угод ДПП. Також згаданий документ містить рекомендації з управління ризиками. Отже, у кожному штаті діє Департамент інфраструктури, що розробляє принципи реалізації державно-приватних проектів. Нині частка проектів ДПП у сфері інфраструктури Австралії досягає 10% [15].

Ефективність проектів ДПП залежить від ретельної підготовки та оцінки всіх параметрів: планування, врахування ризиків, залучення кваліфікованих спеціалістів, управління та коригування під час реалізації⁴. Перед тим як урядом буде визнано доцільність участі у ДПП проводиться повний аналіз рентабельності потенційного проекту. З метою залучення приватного капіталу для реалізації масштабних інфраструктурних проектів уряд

⁴ Для реалізації проекту ДПП із знесолення води вартістю 2,2 млрд доларів США було сформовано приватний консорціум, який відповідав за проект, будівництво, фінансування, технічне обслуговування обладнання заводу тощо. У контракті цього проекту детально прописані умови використання активів, розподіл ризиків та зобов'язання партнерів [10].

Австралії вдається до випуску бондів (облігацій) під державні гарантії (однак такий підхід ефективний лише для розвинутих країн). Звітність по проекту доступна для громадськості, що допомагає запобігти корупційній складовій та уникнути помилок [10].

Для відновлення зрошуваного землеробства місцева влада вирішила залучити приватних партнерів у рамках проектів ДПП. Площа зрошуваних земель Австралії становить 2,148 млн га. Управління водними ресурсами в басейні Мюррей-Дарлінг знаходиться під юрисдикцією держави. Між урядами п'яти штатів Австралії підписано басейнову угоду – Угоду про басейн Мюррей-Дарлінг (MDBA), що унормовує розподіл води між ними, контроль щодо відведення поверхневих вод і міждержавну торгівлю водою, а також регулює політику управління природними ресурсами басейну. У 1994 р. було створено компанію Goulburn-Murray Water Authority (GMWA), яка стала розробником іригаційного проекту Murray на засадах ДПП, із вартістю 2,1 млрд доларів США. Зазначений проект реалізується на основі концесійної угоди. Проект Murray має на меті забезпечити розвиток зрошуваного землеробства з більш ефективною системою водопостачання. Серед основних переваг проекту Murray в рамках ДПП слід виокремити: розподіл ризиків і послуг між партнерами, наявність відкритої та прозорої фінансової звітності, залучення партнерів через комітети з водопостачання, посилення почуття власності в районах зрошення; раціоналізація водокористування; скорочення операційних витрат на 14%; розвиток торгівлі водою; поліпшення управління природними ресурсами.

Такий підхід до об'єднання ресурсів, досвіду та інвестицій доволі успішний. Фермери відчують впевненість у тому, що вони мають надійного партнера – GMWA, який забезпечить безперешкодну експлуатацію, обслуговування та управління зрошувальною мережею. А вартість, яку вони сплачують GMWA за водокористування, посилює фінансову життєздатність проекту [12].

Висновки. 1. На глобальному рівні найбільшим викликом сьогодення для меліоративної галузі стала зміна клімату та його вплив на водозабезпечення аграрного сектору. Останнім часом загострюються питання дефіциту води, зниження рівня ґрунтових вод та погіршення якості водних ресурсів. Одним з основних напрямів сучасної світової політики є ресурсощадне водокористування.

2. Аналіз сучасних тенденцій створення партнерських відносин між державою і приватним сектором при експлуатації та управлінні іригаційними системами у світі показує, що реалізація таких проектів значно підвищує ефективність використання водогосподарсько-меліоративної інфраструктури регіону, а також сприяє відродженню зрошуваного землеробства.

3. У міжнародній практиці найпоширенішою формою партнерства, що використовується при реалізації проектів ДПП у гідромеліоративній галузі, вважається концесія. Основним ризиком за такої форми ДПП виступає ризик платоспроможного попиту. Порівняно з іншими формами ДПП концесія вважається більш ризикованою для приватного партнера, тому потребує детального опрацювання.

4. Передумовою впровадження ДПП у гідромеліоративній галузі України може бути створення асоціацій водокористувачів, в управлінні яких переходить внутрішньогосподарська зрошувальна мережа [1]. Створення таких асоціацій сприятиме оптимізації водоспоживання, формуванню графіка поливу та ефективному використанню зрошувальних систем. Додатковою мотивацією для організації таких об'єднань може бути пільгова вартість зрошувальної води для членів асоціації. Одним із джерел фінансових ресурсів асоціацій водокористувачів мають стати внески членів асоціації, які формуються пропорційно зрошуваним наділам.

5. Як показує світовий досвід, використання ДПП у гідромеліоративній галузі сприяє збільшенню інвестицій для будівництва і модернізації зрошувальної інфраструктури, залученню додаткових джерел фінансування від міжнародних фінансових організацій та забезпеченню технічного обслуговування зрошувальних систем. Проте у країнах, де відсутні основні передумови підтримки сільгосптоваровиробників (доступ до дорадчих послуг, кредитів, доступ до ринків збуту продукції), залучення приватних інвестицій у розбудову зрошувальної інфраструктури видається проблематичним [14]. Саме від уряду залежить чи будуть створені сприятливі умови для всіх зацікавлених сторін, а також забезпечені підтримуючі та стимулюючі механізми для реалізації проектів ДПП. Інвестиційна безпека – першочергове завдання партнерства. Загалом, впровадження ДПП у гідромеліоративній галузі вимагає врахуван-

ня особливостей країни та збалансування ризиків і переваг всіх учасників, щоб переконалися не лише в економічній життєздатності ДПП, а й у можливості забезпечення пода-

льного розвитку зрошувального землеробства та еколого-економічного використання земельних і водних ресурсів.

Список бібліографічних посилань

1. Грановская Л. Н. Развитие водного хозяйства Украины на основе государственно-частного партнерства. *Вопросы государственного и муниципального управления*. 2018. № 2. С. 139-147.
2. Грановська Л. М. Державно-приватне партнерство як умова забезпечення ефективного водного менеджменту. *Вода для всіх: матер. міжнар. наук.-практ. конф.* Київ: ІВПІМ, 2019. С. 113.
3. Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проєктів. URL : http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf.
4. Запатріна І. В. Керівництво «Посилення ролі бізнесу в досягненні ЦСР в Україні». URL : https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/UNDP_Manual_v05_.pdf.
5. Запатріна І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проєктів і надання публічних послуг. URL : [file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%20%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/econprog_2010_4_8%20\(1\).pdf](file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%20%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/econprog_2010_4_8%20(1).pdf).
6. Малкольм Тернбулл. В Австралії небувала посуха, уряд допомагає фермерам. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/news-45076644>.
7. Наукові засади відновлення та розвитку зрошення в Україні в сучасних умовах / Ромащенко М. І., Яцюк М. В., Жовтоног О. І., Дехтяр О. А., Сайдак Р. В., Матяш Т. В. URL : <http://mivg.iwpim.com.ua/index.php/mivg/article/view/26/15>.
8. Нед Уайт. Державно-приватне партнерство в сільському господарстві: міжнародний досвід та перспективи для України. URL : <http://ppp-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/01/Edward-White-PPPs-in-Agriculture-for-Ukraine-UKR-1.pdf>.
9. Нечипоренко О. М. Трансформації системи управління в зрошувальному землеробстві: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2018. 392 с.
10. Стройков М. Г. Опыт государственно-частного партнерства в Австралии. URL : http://www.infrastructureaustralia.gov.au/public_private_partnership_related_reports.aspx.
11. Хвесик М. А., Левковська Л. В. Публічно-приватне партнерство як дієвий механізм ефективного управління водними ресурсами. *Вода для всіх: матер. міжнар. наук.-практ. конф.* Київ: ІВПІМ, 2019. С. 21.
12. Cleddan Mandri-Perrott and Jyoti Bisbey. How to develop sustainable irrigation projects with private sector participation. URL : <http://documents.vsemirnyjbank.org/curated/ru/860801468196192167/pdf/106071-WP-PUBLIC-Irrigation-PPP-Toolkit.pdf>.
13. Hafied A., Gany A., Prachi Sharma, Sahdev Singh. Global review of institutional reforms in the irrigation sector for sustainable agricultural water management, including waterusers' associations. *Irrigation and Drainage*. 68:84-97 (2019). P. 84-97.
14. Public-private partnerships in irrigation: experiences, benefits and risks. URL : <https://www.die-gdi.de/veranstaltungen/details/public-private-partnerships-in-irrigation>.
15. Tasker S.-J. Public-private partnerships here to stay but reforms needed: The Australian. URL: <http://www.theaustralian.com.au/business/public-private-partnerships-here-to-stay-but-reforms-needed/story-e6fgr8zx-1225996409122>.

References

1. Granovskaja, L.N. (2018). Razvitie vodnogo hozjajstva Ukrainy na osnove gosudarstvenno-chastnogo partnerstva [Development of the water economy of Ukraine on basis of public-private partnership]. *Voprosy gosudarstvennogo i municipalnogo upravlenija*, 2, pp. 139-147 [In Russian].
2. Hranovska, L.M. (2019). Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak umova zabezpechennia efektyvnoho vodnoho menedzhmentu [Public-private partnership as a condition for ensuring effective water management]. (p. 113). *Voda dlia vsikh: mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf.* Kyiv: IVPIM [In Ukrainian].
3. Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak mekhanizm reali-zatsii novoi rehionalnoi polityky: mozhlyvosti zastosuvannia ta praktychni aspekty pidhotovky i vprovadzhennia investytsiinykh proektiv [Public-private partnership as a mechanism for implementing a new regional policy: the feasibility and practical aspects of the preparation and implementation of investment projects]. (2017). Retrieved from: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf [In Ukrainian].
4. Zapatrina, I.V. (2018). Kerivnytstvo "Posylennia roli biznesu v dosiahnenni TsSR v Ukraini" [Guide to "Strengthening role of business in achieving the GSD in Ukraine"]. Retrieved from: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/UNDP_Manual_v05_.pdf [In Ukrainian].
5. Zapatrina, I.V. (n.d.). Publichno-pryvatne partnerstvo v Ukraini: perspektyvy zastosuvannia dlia realizatsii infrastrukturykh proektiv i nadannia publichnykh posluh [Public-private partnership in Ukraine: prospects for implementation of infrastructure projects and the provision of public services]. Retrieved from: http://www.ukrppp.com/images/stories/PPP_econ_forec_Zapatr_1.pdf [In Ukrainian].
6. Ternbull, M. (2018). V Avstralii nebuvala posukha, uriad dopomahaie fermeram [Australia has an unprecedented drought, the government is helping farmers]. *BBC News*. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-45076644> [In Ukrainian].
7. Romashchenko, M.I., Yatsiuk, M.V., Zhovtonoh, O.I., Dekhtiar, O.A, Saidak, R.V., & Matiash, T.V. (2017). Naukovi zasady vidnovlennia ta rozvytku zroshennia v Ukraini v suchasnykh umovakh [Scientific principles of renewal and development of irrigation in Ukraine in modern conditions]. Retrieved from: <http://mivg.iwpim.com.ua/index.php/mivg/article/view/26/15> [In Ukrainian].
8. Wait, N. (2013). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v silskomu hospodarstvi: mizhnarodnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy [Public-private partnership in agriculture: international experience and perspectives for Ukraine]. Retrieved from: <http://ppp-ukraine.org/wp-content/uploads/2014/01/Edward-White-PPPs-in-Agriculture-for-Ukraine-UKR-1.pdf> [In Ukrainian].
9. Nchyporenko, O.M. (2018). Transformatsii systemy upravlinnia v zroshuvanomu zemlerobstvi: monohrafiia [Transformation of the control system in the irrigated agriculture: monograph]. Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
10. Strojkov, M.G. (n.d.). Opyt gosudarstvenno-chastnogo partnerstva v Avstralii [Experience of public-private partnership in Australia]. Retrieved from: http://www.infrastructureaustralia.gov.au/public_private_partnership_related_reports.aspx [In Russian].
11. Khvesyk, M.A. & Levkovska, L.V. (2019). Publichno-pryvatne partnerstvo yak diievyi mekhanizm efektyvnoho upravlinnia vodnymi resursamy [Public-private partnership as an effective mechanism for efficient water management]. (p. 21). *Voda dlia vsikh: mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf.* Kyiv: IVPIM [In Ukrainian].
12. Mandri-Perrott, C. & Bisbey, J. (2016). How to develop sustainable irrigation projects with private sector participation. Retrieved from: <http://documents.vsemirnyjbank.org/curated/ru/860801468196192167/pdf/106071-WP-PUBLIC-Irrigation-PPP-Toolkit.pdf> [In English].
13. Hafied, A., Gany, A., Sharma, P., & Singh, S. (2019). Global review of institutional reforms in the irrigation sector for sustainable agricultural water management, including water users' associations. *Irrigation and Drainage*, 68:84-97, pp. 84-97 [In English].

14. Public-private partnerships in irrigation: experiences, benefits and risks. (2016). *German Development Institute*. Retrieved from: <https://www.die-gdi.de/veranstaltungen/details/public-private-partnerships-in-irrigation> [In English].

15. Tasker, S.-J. (2011). Public-private partnerships here to stay but reforms needed. *The Australian Business Review*. Retrieved from: <http://www.theaustralian.com.au/business/public-private-partnerships-here-to-stay-but-reforms-needed/story-e6frg8zx-1225996409122> [In English].

Didkovska L.I. Analysis of world tendencies of implementation of public-private partnership in irrigation

The purpose of the paper is to study world experience in the development and implementation of public-private partnership projects in the irrigated agriculture, and to determine possibilities for its use in the domestic practice.

Research methods. In the research process were used the following scientific methods: dialectical methods of knowledge of processes and phenomena; the monographic method (for analysis of the development of the irrigated agriculture in Ukraine and worldwide); the empirical method (for comprehensive assessment of the current state of the irrigated agriculture); comparative analysis (for identifying peculiarities, advantages, and problems of public-private partnership in the irrigated agriculture); the abstract and logical method (for theoretical generalizations and formulation of conclusions).

Research results. In the research process principles and features of public-private partnership in the irrigated agriculture in the world, its economic and environmental aspects were disclosed. Foreign experience shows that use of principles of public-private partnership contributes to increasing investments for the construction and modernization of irrigation infrastructure, as well as optimizing the usage of land and water resources.

Elements of scientific novelty. World tendencies of public-private partnership spreading in the irrigated agriculture were revealed. Prospects for creation of associations of water users were highlighted. Theoretical positions concerning revival of the hydro-amelioration industry on basis of the implementation of principles of public-private partnership were further developed.

Practical significance. Basic stages and peculiarities of preparation and realization of public-private partnership projects were established. Use of world experience in implementing public-private partnership in the irrigated agriculture in Ukraine should be considered as perspective. Tabl.: 1. Refs.: 15.

Keywords: public-private partnership; concession; irrigated agriculture; irrigation; hydrotechnical melioration; food safety.

Didkovska Liudmyla Ivanivna - candidate of economic sciences, senior research fellow, senior research fellow of the department of forms and methods of economic management in the agro-food complex, State Organization "Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine" (26, Panasa Myrnogo st., Kyiv)
E-mail: luda_d2005@ukr.net

Дидковская Л.И. Анализ мировых тенденций распространения государственно-частного партнёрства в орошаемое земледелие

Цель статьи - исследовать мировой опыт разработки и реализации проектов государственно-частного партнёрства в орошаемом земледелии и определить возможности его использования в отечественной практике.

Методика исследования. В процессе исследования использованы диалектические методы познания процессов и явлений, монографический метод (анализ развития орошаемого земледелия в Украине и мире), эмпирический метод (комплексная оценка современного состояния орошаемого земледелия), сравнительного анализа (определены особенности, преимущества и проблемы государственно-частного партнёрства в орошаемом земледелии), абстрактно-логический метод (теоретические обобщения и формулирование выводов).

Результаты исследования. В процессе изучения принципов и особенностей государственно-частного партнёрства в орошаемом земледелии мира раскрыто его экономические и экологические аспекты. Зарубежный опыт показывает, что использование принципов государственно-частного партнёрства в гидромелиоративном комплексе способствует увеличению инвестиций для строительства и модернизации оросительной инфраструктуры, а также оптимизации использования земельных и водных ресурсов.

Элементы научной новизны. Раскрыты мировые тенденции распространения государственно-частного партнёрства в орошаемом земледелии. Освещена перспективность создания ассоциаций водопользователей. Получили дальнейшее развитие теоретические положения по возрождению гидромелиоративной отрасли на основе внедрения принципов государственно-частного партнёрства.

Практическая значимость. Установлены основные этапы и особенности подготовки и реализации проектов государственно-частного партнёрства. Перспективным рассматривается использование мирового опыта по внедрению государственно-частного партнёрства в орошаемом земледелии в Украине. Tabl.: 1. Библиогр.: 15.

Ключевые слова: государственно-частное партнёрство; концессия; орошаемое земледелие; орошение; гидротехническая мелиорация; продовольственная безопасность.

Дидковская Людмила Ивановна - кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, старший научный сотрудник отдела форм и методов хозяйствования в агропродовольственном комплексе, Государственное учреждение «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины» (г. Киев, ул. Панаса Мирного, 26)
E-mail: luda_d2005@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 05.07.2019 р.

Фахове рецензування: 15.07.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Дідковська Л. І. Аналіз світових тенденцій поширення державно-приватного партнерства у зрошуваному землеробстві. *Економіка АПК*. 2019. № 7. С. 66 – 72.

* * *